

pellat, siue foris imposita siue intrò in corpus assumpta. Ea parchenii spēs quæ dā existit, purgandiq; phlegmatis facultate p̄dita est, nervos caliditate sua exiccat, lūbricos, & materiā, vñ illi generant ex uētre pellit. Plurimū igitur, Galli p̄t̄ mis sanctum post Pascha dieb. athanasia cum ouis frixa ad phlegmatis per ieiuniū quadragenariū ex esu pisciū collecti educationē vñt, ne. s. indelumbri in corporib. aptis ac p̄paratis generent. Recentiores ēt vñt ad uentriculi & alui flatus discutiēdos: itē ad frangendos renū calculos, & ad ciendā urinā. Vltimo tandē uersu tradit, Saluiā sic dici, q̄ ad multa sit salutaris, p̄cipuē ad fēcūditatē.

De ruta. Cap. LXI.

Nobilitas rutæ hæc, quod lumina reddat acuta,

*Ma. li. 1.
Cap. 12.*

Auxilio rutæ uir quippe uidebis acute.

Cruda comesta recens oculos caligine purgat.

Ruta viris minuit Venerem, mulieribus addit.

Ruta facit castum, dat lumen, Et ingerit astum.

Et cocta ruta facit de pulicibus loca ruta.

Quatuor

DE CONSERVANDA

Quatuor hic recensent facultates ru-
tae: Ac prima quidē, q̄ acutā reddat vi-
dendi aciē, cōmanducat. n. vt testis est
Dioscor. lib. 3. c. 45. & post eū Auicen-
na. 2. Cano. c. 578. mirē opitulatus oculis,
qui hebetudinē sensere. Præstat idem
& succus eius cum succo fœniculi & mel-
le inunctus. De hoc nonnihil quoque
suprà cap. 13. & infra cap. 79.

Secunda, quodd coeundi desiderio in
viris minuat, augeat verò in mulieri-
bus. Nam cū ex tertio sit ordine ex-
calfacientiu & siccantiu, status strenuē
discutit aboletq̄, & semē virile, quod te-
nuē admodū & aereum est, resiccat, ac
prorsum ne esse quidē permittit. Ex quo
sanē Veneris appetitum in viris cohibet
sed in mulierib. semen aquosum, & fri-
gidum calfacit, incidit, & extenuat, qua-
re eas ad coitum magis incitat.

Tertia, q̄ astutiā siue caliditatem, i.
apprehensionē & mediij alicuius in sub-
tili causa facilē inuentionem, vsurpanti-
bus conciliet. Calfactione. n. ac resicca-
tione extenuantur: & accūtur spiritus
fouetur & illustratur ingenium.

*Contra
pulices.*

Quarta, q̄ decoctum ipsius, si domus
eo respergat, pulices debellat, eos. n. vt
vno ore medici testantur, acrimonia sua
necat, & graui odore fugat. Pamphilus
apud Constantinū Cæsare lib. 13. c. 15.
ste agricultura, lōgē plura aduersus pul-
licum

licū molestias remedia enumerat. Scrobē, inqt, facito, & rhodaphanas contusas in ipsum mittito, isticq; oēs concurrēt. Absinthiū, aut circumeris syluestris radix, aqua marina rigata ac respersa, pulices necat. Disperdit aut ipsos punitus Melanthiū aqua maceratū ac respersum. Aut conyzæ coctæ decoctū irroratū. Disperdit eosdē similiter semen sinapis & rhododaphnes, ambo feruefacta & in domo respersa. Calcē uiuā cribrato, & postq̃ locū uerreris inspergito, indeq; ne cabuntur. Idē continget ex amurca pauimenti assiduē irroraris. Cyminiū itē syluestre tritū ac aqua mixtum, & seminis cūcumeris syluestris dragmæ decē trite, & ī aquā demissæ, indeq; domo respsa, pulices crepare faciūt. Itē chamaeleæ radix, & populi nigræ folia tusa & aqua macerata, tribolus ex aqua cocta pulices et muria acris respersa, & aqua marina enecat. Qd̃ si in media domo q̃s peluim deponat, & circulū machera penitus ferrea circūscribat, & reliq̃ domū, præterq̃ locū circumscriptū, cremore staphidis agriæ aut lauri foliorū tusorum cōspersgat, aut et muria, aut aqua marina cocta oēs pulices in peluim congregabit. Fictile quoq; uas defossum, ita ui labra æqualia pauimento habeat, & adipe taurino olitum, omnes pulices in sese congregabit, etiam eos, qui adhuc in palliis delite-

*Pulicū
remedia*

Q

DE CONSERVANDA

delitescunt. Sub lecto paruulū scrobē factito, & in ipsum sanguinē caprinū mittito, congregabitque pulices isthic, & ex aliis uestibus se illiciet ac vocabit. Ceterum ex amphinaliis & densissimis tape-
tibus, in quibus plurimi pulices delite-
scunt, eximi ac euocari possint, si sic in
urna aut dolio ipse sanguis caprius de-
ponatur. Haftenus ille. Aui. 6. 4. Tract. 8.
cap. 11. de effugatione pulicum hoc am-
plius addit Qñ inquit, domus colocyn-
thidos infusione aspergit, salit pulices
& fugiunt: & similiter ex decocto rubri.
Referunt quidam, qd si lignum adipe erī
nacei oblinatur, istic pulices statim oēs
concurrent. Fugantur quoq; suffitu sul-
furis. Est etnum herba quedam uulgaris
notitiæ, Arabice dicta Chichuanu. i. her-
ba pulicū, q̄ in ciuitate Chairi pulueriza-
ta in lecto circa dormientes ponitur, &
ex odore illius inebriant, stupidiq; fiunt
publices, & non ledunt. Porro nihil eque
disperdit pulices, ac graueolentia, uelut
ruta, mentha, mentastrū, & lupulus, præ-
cipuē tñ simus & urina equi. Enecat puli-
ces seminis rapi decoctum inspersum.
Quin & taurini conus suffitu pulices fu-
gari peribentur. Fama est, inquit Dio-
scorides lib. 4. cap. 65. si psyllium virens
domum importetur, non finire in ea
pulices gigni. Postremo verò nihil tam
accommodum est comprehendēdis pu-
licibus.

licibus, q̄ lecto imposita recens & candi-
dissima lanugo xyliua, quā Germanicè
Boon molle, oft cottoen. Gallicè *Du coton's*
Hispanicè *Algodon* vocamus, in ea nanq;
congregati facillimè capiuntur. Plura
Rhazes lib. 8. c. 8. ad Almanforem.

¶ *De Cepis.* Cap. LXII.

DE cepis Medici non consenti
re uidentur. *Sūt Ma
cri lib. 1*

Fellitis non esse bonas, ait ipse Ga-
lenus, *cap. 7.*

Phlegmaticis uero multum putat
esse salubreis.

Non modicum sanas Asclepius ad-
ferit illas,

Præsertim stomacho, pulchrumq;
creare colorem.

Contritris cepis loca denudata ca-
pillis.

Sæpe fricans, capitis poteris repara-
re decorem.

Agitur hoc illoco de Cepis. Ac primo
quidē dī, medicis de natura earum non
dum satis cōstare. Nā ipsorū q̄ dā phleg-
maticis ex vsu esse tradunt, quidā uero
minimè Gal. lib. 2. de alim. facul. cap. 71.
cholericis admodum nocere, phlegmati-
cis uerò pdesse iis attestat verbis. Absti-

Q 2 nendum

DE CONSERVANDA

nendum ab assiduo usu oīum acriū, ceū
 reparū, porri, & aliis, & potissimū cū is
 qui ipsis vescitur, natura fuerit biliosus.
 Solus. n. q. vel succum pituifum, vel cru-
 dum & crassum & lentū acervarint, cibi
 eiusmodi sunt accōmodati. Siquidē ce-
 pæ ut. 2. Can. ca. 122. Avicennæ placet, in
 tertio calfaciūt abscessu, sed Gal. lib. 7. de
 simp. med. fac. c. 58. quartū excalfacientē
 ordinē ipsis adsignat. Quo fit ut calidis,
 quales cholericis, cū primis existunt, vehe-
 menter officiant. Rhazæ vero libro 3. ad
 Alman. c. 16. superfluos humores, & phle-
 gma in stomacho generant. Quod de il-
 lis maxime intelligendum, quæ crudæ
 manduntur. Earū nāq; essentia crassarū
 est partiū, & mali succi. Porro p fellitos,
 quæadmodum Cornarius noster in c. 7.
 lib. 1. Marci disertē admodū monuit bi-
 liosos hoc loco accipere oportet, id est,
 paralos, sicut plegmaticos pituitosos.
 Deinde uerò cepas phlegmaticis multū
 prodesse traditur. Corpus enim calfa-
 ciunt, humoresq; crassos ac glutinosos
 in ipso coacervatos cōcoquūt, attenuāt,
 incidūt, & detergūt. Quin eadē ē rōne
 stomacho frigidis, crassis, ac glutinosis
 humoribus grauato utiles sunt, & ad ua-
 lidum colorē, veluti testis est apud Pli-
 nium lib. 20. c. 5. Asclepiades, proficiunt,
 Neq; n. fieri pōt, vt viuīdus ac floridus
 sit faciei color, ubi ventriculus crudo,
 pituitoso

pituitoso ac prauo succo refertus fuerit
 Tertio demum loco adseritur contrita
 rum ceparum succo pilos, siue crines lo- *Contra*
 cis glabris ac denudatis restitui, si eo sæ *caluitē.*
 pius perfricentur: & maxime quidem
 si ex densatis infraëctisque meatibus, &
 materiæ sub cute detente corruptela gla-
 brities euenerit. Cæpe enim caliditate
 sua meatus aperiunt, materiamq; pra-
 uam sub cute detentam non solum di-
 gerunt ac resoluunt, sed meliorem etiã
 in loco eius subsistunt. Quapropter
 alopecie succo earum conuenientissi-
 mē perfricantur. Clericus enim vt Dio-
 scorides libro secundo, cap. 145. Galenus
 loco paulo ante citato, & Alexander
 Trallianus libro primo, capite 2. testan-
 tur, quã Alcyonium pilos euocat.
 Vnde infertur tandem capitis decorem,
 quem Q. Serenus capitis honorem uo-
 cat, eo reparari. Capitis porrò decor
 capilli sunt: Cæpe præterea semen geni-
 tale gignunt, & Venerem stimulant,
 vrinam cient, appetentiam ante alios ci-
 bos sumpræ excitant, sed largiore cibo
 capitis dolores faciunt, sitim mouent,
 fastidium pariunt, ruborem faciei in-
 ducunt, saluam multam generant, &
 rationem, vt aliqui ferunt, lædunt.
 Succus illarum cum melle illitus, oculo-
 rum hebetudinibus, argemis, nubeculis
 & incipientibus suffusionibus auxiliat.

Q 3 Quin-

DE CONSERVANDA

Quinēt canis morsib. idē cū aceto, ruta,
& melle illitus confert, quare hi quoque
duo versus a quibusdā hic additi sunt:
*Appositas perhibent morsus curare caninos,
Si trite cum melle prius fuerit & aceto.*

Plura de his supra c. 13. diximus, cum
de aliis ageremus.

¶ De Sinapi. Cap. LXIII.

E St modicum granum, siccum,
calidumque Sinapi,
Dat lachrymas, purgatque caput,
tollitque uenenum.

Duo hoc in loco potissimū agunt, Pri-
mò namq; perpusillum illud granū qđ
finhi aut napu Græci, Latini uero sinapi
vocant, ad calfaciendū desiccandūq;
efficax esse traditur, & hoc quidem Gal-
lib. 8. c. 5. de simpl. medic. faculta. teste, in
quarto abscessu. Deinde vero tres eidem
adsignantur facultates.

PRIMA, quod lachrymas eliciat: ex-
cellentis. n. caliditatis sub humiditates
quæ in cerebro sunt, attenuat, incidit, li-
quefacit, & dissoluit, illis itaq; fluentib.
simul etiam lachrymæ profiliunt.

Caput SECUNDA, quod caput purget: com-
purgare. manducatum, n. pituitas capitis per os
ducit & purgat. Quinēt tritū, naribusq;
admotum, sternutamenta ciet, quibus
mea-

meatuum obstructions tolluntur, & cerebri vitia expelluntur: eaq; ratione comitia lib. & apoplecticis mirifice succurrit.

TERCIA, quod uenenum tollat, suffitum namq; ac incensum, serpentes fugat & eorundem quoq; & scorpionum ictus cum aceto tritum magna utilitate illinitur, fungorumq; venena discutit. Ad hæc lienis est affectib. ex humiditate & flatu procreatis cōfert. Item quartanis morbis, qui ex adusta pituita cōtracti sunt, præterea & podagris a pituita factis. Officit vero vsui & calido capiti, ac iecori. Concoctionem & distributionem ciborum crassarum partium adiuuat. Minuit quæ in ventriculo sunt humiditates, illitum lepris, eas in melius mutat. Linguas etiam humiditate grauatas siccatur. Si cum melle sumatur, tussis resoluit. Cum caricis uero illitum ischiadicis & lieaosis utile est; trahit enim quæ intus sunt ad corporis superficiem. Plura Dioscoridi. lib. 2. c. 148. Plinius lib. 30. c. 22. & Simeon Sethi in Syntagmate.

De Viola Purpurea. Cap. LXIII.

C Rapula discutitur capitis dolor, atque grauedo
Purpuream uiolam dicunt curare caducos.

*Mac. li.
cap. 29.*

Q 4

Hic

DE CONSERVANDA

Ebrietas purpureæ violæ, Primus, quod crapulâ siue ebrietatem dispellat ac sedet: Cuius sanè rei duæ adferri solent rationes. Vna quidem, quod temperatum, suauem, & cerebrum confortantem spiret odorem, cerebrum verò roboratum ac validum ebrietas non tam facile, quam imbecillum, tentet. Altera, quod cerebrum refrigeret, & fumis calidis recipiendis ineptum reddat, adeoque vini vaporem infringat, & sic ebrietatem dissoluat. Secundus. quod κεφαλαλγίαν id est, capitis dolorem discutiat, & hoc quidem si à causa calida, nempe à flaua bile, ortum habuerit, hanc. n. purgat, & ab ea calorem extinguit. Horum effectuum meminit Plinius lib. 21. cap. 19. ubi de violæ viribus disserit his verbis, Violæ purpureæ crapulam & grauedines capitis ippositis coronis olfactuue discutunt.

Epilepsia. Meminit etiam Simeon Sethi in Syntagmate Violæ inquiens, dolores capitis, qui fiunt à flaua bile, sopiunt potæ & odorata. Tertius, quod curet caducus, i. comitiali morbo correptos, à Symptomate accidenti ac casu. Hoc habetur apud Dioscor. lib. 3. c. 1. 22. Cæterum is non simpliciter hoc de purpurea viola tradit sed de parte ea, quæ in flore purpurea existit, vel purpurascit. Sic. n. scribit, φασὶ δὲ τὸ πορφυρίζον τοῦ ἀνθους μεθ' ὕδατος ποτεῖν, συναγχικῶς βοηθεῖν καὶ ἐπι-

VALETVDIN E. 173

ἐπιλαμβάνει ταῖς ἐπὶ παύσας. Id est, dicunt
id quod in flore purpureū est, cū aqua
potum anginis, & comitialibus puero
rū morbis auxiliari. Vt itaq; accipiendū
esse de altero flore, qui in medio violæ
instar capillamentorū inest. Sunt. n. qui
dem flores, dicit Theophrastus lib. 1. c.
21. de historia plantarum, *Διαυθεῖ*, i. du-
plicis floris, quā alterum florem in me-
dio habent, velut rosa, & lilium & viola
nigra. Lege doctissimas Iani Cornarii
annotationes in cap. 29. libr. 1. Macri.
Quinēt Plinius loco iam citato id ip-
sum sic tradidit: Id quod purpureū est
ex iis, comitialib. medetur, maximè pue-
ris in aqua potum. Eiusq; rei hæc adsi-
gnari pōt ratio, quod cerebrum violæ
fragrantia roboret, ita vt à paruis nocu-
mentis minimum lædatur, & sic in epile-
psiam non facilè incidat. De violis plu-
ra Galenus, lib. 6. c. 150. de simp. medi-
facultat. Rhazes lib. 3. ad Alman. c. 21.
Auicēna. 2. Canon. cap. 726. & Mesues
lib. 2. Sect. 1. cap. 11. de simp. purg.

De Vrtica Cap. LXV.

AEgris dat somnum, vomitū,
quoq; tollit & vsum. (det,
Illius semen colicis cū melle me-
Et rulsim veterem curat, si sepe
bibatur.

Mar. li.
3. c. 2.

Q 5 Fri

DE CONSERVANDA
Frigus pulmonis pellit, ventrisque
tumorem.

Omnibus & morbis ea subuenit ar
ticulorum.

Hic septē recensent facultates Vrticæ.

Somnus. A C Prima quidem, q̃ somnum egro
tantibus accersat: Crassos namq; & pitui
tosos humores, quibus natura grauata
somno destituebatur, extenuat, incidit,
& priuatim expurgat.

Vomitum. T E C A N D A, quod vomitū simulque
vsum eius tollat: Lentam. n. & frigidam
materiam, qua stomachū imbuente nau
sea ac vomitus plurimum suboriri so
lent, incidit, exiccat, & dissoluit.

Colica. T E R T I A, quod colicis medeatur do
loribus: nam extra hoc, q̃ crassum pitui
tosumq; humorem incidit & extenuat,
crassos quoque, & flatulentos spiritus,
qui exitum non habentes colicos exci
tant cruciatus, discutit & expellit.

Tussis. Q U A R T A, quod ueterem curet tussim, Crassos. n. uiscososq; humores è pectore pulmoneq; educit: qua ratione orthopneæ quoque & lateris dolorib. prodest, & maximè quidem semen eius cū melle delinctum, quēadmodum. 2. Can. c. 725. in eū propè modò modū scribens Auicē. attestatur. Qñ cum ptisana, siue aqua hordei, decocta bibit, uitia pectoris extrahit, & folia eius cū aqua hordei deco-

decocta thoracē à lēntis crassisq; humo-
ribus ex purgant, sed semen cum melle
delinctum ad omnia efficacius est.

Q V I N T A, quod frigora pulmonis
pellat: humores nāq; frigidos ac pituo-
sos caliditate sua, incidens simul & exte-
nuans ex pectore pulmoneq; educit.

S E X T A, quod ventris tumorē di-
scutiat atq; sedet. Crassos. n. ac flatulen-
tos spiritus, quib. venter distentus in tu-
morē attollebat, dissipat atq; resoluit.

S E P T I M A, quod oībus articulorū *podagra*
doloribus, arthritidi nimirum, ischiadi,
& podagrę subueniāt: præcipuē quidē,
si prouenerint à lenta, crassa, ac frigida
materia: eā. n. vrtica calfacit, incidit, &
extenuat. Ad hæc, vrtica flatuosum etiā
quiddam obtinet, quo & Venerem exti-
mulat, & maximē vbi cum passo aut mu-
sto semen eius bibitur. Eodem modo po-
tum & vuluæ ora patefacit, vtinam ciet-
renumq; doloribus medetur. Ventrem
modicē subducis, ipsa duntaxat abster-
sione, ac veluti titillatione, non purga-
tione crudū ac pituitosum humorē edu-
cens. Ducit fœminis præterea menses fo-
liorum vrticæ decoctum, addita exigua
myrrha, potum. Cauendum tñ ne lin-
guam cesophagumq; lædat nimirum. n.
exurit: quod cōmodē quidem fieri po-
terit, si post sumptionē eius parum olei
rosacei obsorbeatur. Est aut vrtica cum

Q 6 femi-

DE CONSERVANDA

semine suo calida in principio tertij, sic
ca verò in secundo licet semen minore
paulò, quàm herba ipsa, siccitate partici-
pet. Plura Diosc. lib. 4. c. 94. Plinius lib.
22. c. 13. Gal. lib. 6. de simpl. med. facul.
c. 13. Paulus lib. 7. Rhazes lib. 3. ad Al-
man. c. 28. & Auicenna loco citato.

¶ De Hyssopo. Cap. LXVI.

*Ma. li. 2.
cap. 3.*

HYssopus purgans herba est e
pectore phlegma,
Ad pulmonis opus cum melle co-
quenda iugata.

Vultibus eximium fertur præ-
stare colorem.

Hic agitur de hyssopi viribus. Quod
quidē deficcet, & exalfacit ordine ter-
tio, sed & tenuium est partium. Pituitā
manifesto experimento expurgat, fa-
citq; ad pituitosos tum cerebri, tū ner-
uorum affectus, qđ non modo mundet,
sed roboret quoq; Qm̄ & pectus, & pul-
monem detergit, præsertim senib. quo-
rum pectora læta, crassaq; pituita refer-
ta sunt: quo fit. vt decoctū cū ficis, aqua,
melle, & ruta, potumq; peripneumoni-
cis, diuturnę tussi, suspiriosis à capite in
subiectas partes destillationib. & ortho-
pnoicis auxilietur. Ascarides reliquosq;
intranseorū vermes pari modo sumptū
enecat. Idē facit, si cum melle de lingat,
mitri

mitri tñ addito momento. Decoctum
ex aceto mulso epotum, crassum humo
rē per aluum extrahit. Ad subducendā
aluum cū ficis viridibus detritis mandī
tur. uehemētiusq; addita iri, nasturtio,
aut irione, deicit. Mesues exhibet cum
iure, aut māna mistum, vel cū mille, aut
uiuis passis purgatis, vel scilla coctū. Cu
tis in corpore colorem floridum effi
cit. Lienī, & aque inter cutem cum fi
co nitroq; emplastri modo imponitur.
Inflāmationib. quoq; ex vino illinitur.
Cum feruente aqua impositum sigilla
ta discutit. In anginis cum ficorum de
coctu optimē gargarizatur. Decoctum
cum aceto, dentium dolorem in collu
tione sedat. Hāslopi vsus inflationes, au
ricularum præsertim, vaporis suffitu di
scutit. Cibi appetentiā inuitat, visum a
cuit, mēses & urinā ciet, & febrium hor
rores excutit. Vinū decoctionis eius vte
rum a superfluitatibus purgat & abster
git. Plura Dioscorides lib. 3. c. 30. Au
icēna. 2. Can. ca 365. & Mesues. lib. 2. sec.
1. cap. 18. de med. simp. purgantibus.

¶ De chærefolio. Cap. LXVII.

Appositum cancris tritum cū *Ma. li. 1.*
melle medetur. *cap. 22.*

Cum vino potum lateris sedare
dolorem,

Sæpē

DE CONSERVANDA

Sæpe solet tritam si nectis desuper
herbam,

Sæpe solet vomitum, ventremque
tenere solutum.

Enumeratur hoc in loco tres facultates cheresfolii [Prima.] q̄ tritū & cū mel
Cancer. le appositū cancrū curet. Est aut Cancer
tumor durus, melancholicus, inequalis,
rotundus, venosus, i. venas habens in cir
cuitu turgidas, & exaltatas: liuescens, si
ue fuscus, & colore magis, q̄ inflamma
tione, nigricans: calidus, sed non adeo,
vt inflamationes: subito accrescēs, ægros
maximè fatigās, ppetuo ferè dolore af
fligens, Græcè καρκίνος καρκίνωμα dī.
Hanc autē appellationem huic morbo
indiderunt tam Græci, q̄ Latini, à can
cro aquatico animal, qm̄ circa hunc im
plent & intendunt vñe, cancrorū pedi
bus, è glomere illo corporis descenden
tibus persimiles. Nonnulli verò inde sic
nuncuparunt, quod difficillimè ab his
partib. quas obsederit, eleuatur, quē ad
modum cancer aquaticus animans. Hic
enim loco, quem semel apprehenderit,
pertinaciter hæret. Adde quod hic tu
mor caneri animalis colorem repræsen
tat. nempe subnigrum. Plura de hoc Pau
lus lib. 4. cap. 26. & Ioānes Tagaultius
lib. 1. cap. 15. chirurg. instit.

SECVNDA, q̄ cum vino potum, la
teris

teris dolorem sedet. Tormina quoq; vē- *Tormi-*
tris mitigat. Crassas. n. inflationes vnde *na.*
dolores isti proueniunt, discutit. Præte-
rea stomachi atque aliorum ēt viscerum
flatus dissipat, obstructionsque tollit:
ad quæ quidem oīa uinum quoque per
se sumptum singulare est.

TERTIA, q̄ vomitus aluiq; proflu- *Vomitus*
uia sistat. Calfaciendi. n. & exiccandi ui
materiā eorum discutit atq; cōsumit, &
maximè quidē si à frigido & pituitoso
succo oriant, urinā & mēses ciet, lateris,
renū ac vesicæ dolores tollit, cū meliora
to exhibitū. Porro cherefolium, de quo
hoc loco agit, nulla alia herba est, q̄ quæ
vulgo nostrati *Kernel*, corrupta, ut appa-
ret, ex cherefolio uoce, appellat. Cæte-
rū medicamenta, quæ hic de cherefolio
produnt, neq; apud Pliniū, neq; apud vl-
lum alium authorē Græcū reperiuntur,
sed ex Plin. illo recentiore, & longè post
Galenum autore oīa transumpta sunt.
Nam is hæc uerba de ipso tradit, Chere-
phillon canceratis medetur, lateris do-
lores ex uino mitigat. Quidā illud oleo
incoctum *ἀκροτοῖς* ad soluendam frigō-
ris iniuriā, miscuerunt. Ex aqua mulsā
resoluit. Ex aceto, lumbricos & tenias
perimit, urinā ciet, menstrua pellit. Tri-
tū cū cera & axungia uetere parotidas
discutit. Lege doctissimi uiri Iani Cor-
narij, annotationes in cap. 22. lib. 1. Ma-
cri.

DE CONSERVANDA

cri. Ad hęc succus siue stillatitius chero
folij liquor potus cū carbonibus tilig, &
lapide ex crācorū capitibus exēpto: san
guinē ob casum, percussionē, vel contu
sionē in grumos cōcretū, certo expimen
tu dissoluit, & renum calculos frangit.

¶ De Enula campana Caput
LXVIII.

*Ma. li. I.
cap. 20.*

ENula campana reddit præcor
dia sana.

Cum succo rutæ succus si sumi
tur eius,

Affirmant ruptis quod profit po
tio talis.

Hic duæ referuntur facultates her
bæ, quam *Helénium* Græci vocant, Latini
Helenium & Inulam, Barbari Enulam,
Officinæ Enulam campanam, & Ger
manicè *Alant worsel*, Gallicè *de*, *L'aul*
née, Hispanicè, *Ala*.

P R I M A, quod curet ac roboret præ
cordia, quo noīe iam exta in homine in
telligenda veniunt, nēpe os ventriculi,
mēbra spūs, & q̄cunq; cordi propinquo
ra sunt. Et hoc sanè radice potissimū ef
ficat Ea. n. calida & sicca atq; odorat est
cum excremētitiā humiditate, quapro
pter eclegmatis cū melle téperata cras
sos ac lētos humores pectori pulmōniq;
infra.

infractos educit, cussi, ortophneæq; prodest. Oīs iræ dolorisq; obliuionē inducit, cor exilarat ac roborat. Ex ea vi *Vinū e-*
 num ēt conficiē, q̄ *venetapitns* Græcis di *latum.*
 cit. Hoc cōtra stomachi & pectoris vitia & cordis exhumiditate & frigiditate imbecillitatem efficax est, excrementa in venis sanguini permista, per menses, ac urinas expellit. [Secunda.] q̄ succus eius cum rutæ succo permistus herniosis, hoc est, ruptis, quibns intestina in scrotū deuoluunt, admodū opituleſt. & maximè quidē si hernia ex flatuum multitudine euenerit. Eos. n. rutę atq; hælēnij succus discutit. Radix præterea helenij stomacho prauis succis referto vtilis est in passo condita. obstructionsque rectoris atq; lienis tollit. Trita potaq; ad cruentas excreatione singularis est, & serpentium morſibus medet̄. Ruptis ac cōuulsis omnib. confert. Folia eius ex vino cocta vtiliter illiuunt̄ frigidis ac diuturnis partiū affectibus, eiusmodi sunt nō nullæ coxarum passiones *ισχυιδας* vocant, & exiguæ assiduæq; articularū quorundā p̄ humiditate, pudentiæ ac luxationes. Plura Diosc. li. 1. c. 27. Ga. li. 6. c. 114. de si. med. fa. & Auic. 2. Can. c. 240.

¶ De pulegio. Cap. LXIX.

Cum vino nigram cholera potata repellit. *Mac lib.*
2. cyp. 4.

Appositam

DE CONSERVANDA
Appositam veterem dicunt sedare
podagram.

Duo hoc in loco Pulegii recensentur effectus, prior quidem, quod atrā bilem cum uino expurget: eiusq; rei testis etiā est Dioscorides lib. 3. cap. 30. Atriam, in-
quiens, bilem per aluum exigit.

Alter uero quod peculiari ppriate quadā antiquā curet podagram. Crassos enim viscososq; humores, unde podagra generari plurimū solet, vehementer calfacit, decoq; t, extenuat, & emolī. In tertio nāq; ordine calidū & siccum esse statuitur, quapropter podagricis etiam per se subuenit, impositū vsq; dū rube-
scat locus. Vi pollere corroborādi, ex bo-
na fragrantia eius satis liquet. Aperit quoq; attrahit, & cōsumit: rōne tum ef-
fentia, tum qualitatū. Potū menstrua
secūdas, ac partus elicit. Pulmonis uitia
ex melle & aloē potum extrahit, & con-
uulsis auxiliatur. Capitis dolores imposi-
tum leuat. Quin & olfactu capita tueri
cōtra frigoriū aestusq; iniuriā, & a siti tra-
ditur. Nauseas, stomachiq; erosiones ex
posca permulcet. Bibitur in uino utilissi-
mē contra serpentium morsus. Defectos
animo recreat, cum aceto naribus obie-
ctum. Siccaturū p̄terea crematūq;, & in
puluerem tritum, gingiuas confirmat.
Illitum cum polenta inflammationes om-
nes

nes sedat. Cum cerato uaros extinguit.
Lienosis cū sale vtiliter illinitur. Deco-
ctum eius ablutas prurigines mitiga-
& eadem vtilitate insidentibus feminis
prodest, inflationes, durities, & mulie-
briū locorū conuersiones corrigēs. Plura
Dioscor. loco citato, Pli. lib. 20. c. 14. Gal.
lib. 6. c. 93. de simpl. medica. faculta. & Si-
mcon Sethi in Syntagmate.

¶ De nesturio. Cap. LXX.

Illius succus crines retinere fluē-
tes Ma. li. f.
cap. I. f.

Illitus adseritur, dentisque leuare
dolorem.

Lichenas succus purgat cum melle
perunctus.

Hic agitur de hortis familiari herba
nasturtio, quod cardamon Græci uocāt,
Germanicè *Kerffe*, Gallicè, *Cresson alenois*,
Hispanicè, *Maftuerco*. Et referuntur tria
ipsius facultates.

PRIMA, quod succus eius siue stillati-
tius liquor, capiti illius, aut potus etiam
capillorū defluuia sistat. præsertim si ex
densatis infarctisq; mentibus orta fue-
rint. Crassos enim & pituitosos humo-
res calfacit, incidit, & extenuat.

SECUNDA, qd dentiū curet dolorem
præcipuè si a frigida materia prouene-

lit.

DE CONSERVANDA

rit. Eam etiam nasturtium discutit.

TERTIA, quod succus eius cum melle illitus lichenas, i. impetigines, siue squamas cuti adhærentes, abstergat. Nasturtium ex phlegmate potissimum falso, sed nasturtium intus assumptum omne phlegma pellit & expurgat: nam & mel quoque insigniter abstergit. Nasturtii semen adurentis, seu causticæ facultatis particeps est, sicut sinapi. Proinde coxendicis, & capitis dolores, atque adeo quodcumque aliud rubrificationem postulat, eo perinde atque sinapi excalfaciunt. Miscetur quoque remediis, quæ exhibentur asthmaticis, itaque scilicet id, quod crassos succos ualenter incidere ualeat, velut & sinapi: nam per omnia ei simile est. Stomacho aduersatur, aluum turbat, ventris lumbricos pellit, lienem imminuit, partus exanimat, menses citat, & venerem stimulat. Illitum cum melle lienem extenuat, fauos expurgat. Serpentium ueneris potum resistit, atque eos suffitu fugat: carbunculos ad suppurationem perducit & rumpit: Coxendicibus cum polenta commodè ex aceto illinitur: tumores inflammationesque discutit. Furunculos cum muria illitum emittit. Vomitum flauæ bilis citat, eandemque per inferna educit. Tradunt nonnulli, nasturtium vim vigoremque animi fuscitare, ac proinde eos, qui ipsum esitauerint, ingenio ac mente promptiores fieri. Lege

Pli-

Plinium lib. 19. cap. 8. Porro & herba are facta similem semini uim possidet. Humida uerò adhuc, & uiridis propter aqueæ humiditatis admistionem, multo semine inferior est, adeoque tunc mordacitatis eius moderata est, ut cum pane ea uti liceat, ceu obsonio. Plura Dioscorides lib. 2. cap. 149. Plinius lib. 20. ca. 13. Galenus lib. 7. cap. 8. de simp. medica. facul. Simeon Sethi in Syntag. & Auic. 2. Cano. cap. 513.

De chelidonia. Cap. LXXI.

CAecatis pullis hac lumina mater hirundo *Ma. li. 2.*
(Plinius ut scripsit) quamuis, sint *cap. 29.*
eruta, reddit.

Notatu dignum est, quod hic ex Plinio de chelidonia refertur, nepe ipsam pullis hirundinum uisum restituere. Locus est libr. 25. ca. 8. ubi sic scriptum reliquit. Animalia quoque in uenere herbas, in primisque chelidoniā. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido restitunt uisum, ut quidam uolunt, etiam erutis oculis. Meminit eiusdem etiā lib. 8. c. 27. hisce uerbis: Chelidoniā uisui saluberrimā hirundines monstrauere, uexatis pullorum oculis illa medentes. Hoc nomen, ut lib. 2. c. 176. Dioscor. testatur, sibi uidetur uendicasse, quod aduentu hirundinum exociatur,